

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

LAPE Pirkanmaa – PIPPURI

Maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuuspalveluiden sekä vanhemmuuden ja parisuhteen tuen kehittämistyöryhmien yhteisiltapäivä 11.1.2018

OHJELMA:

Klo 13 Alustus aiheeseen

Klo 13.30 – 14.30 Case-työskentely (n. 30 min.) ja yhteinen purkaminen (n. 30 min.)

Klo 14.30 – 15 Yhteiset tavoitteet piloteissa, jatkosuunnitelma

Erilaisia lähtökohtia, erilaisia tarpeita:

- Monen kulttuurin perheet
- Turvapaikanhakijat (aikuiset, perheet)
- Yksin saapuneet alaikäiset turvapaikanhakijat
- Kiintiöpakolaiset
- Avioliiton vuoksi muuttaneet
- Puolison työn vuoksi muuttaneet
- Työperusteiset muuttajat
- Opiskelun vuoksi muuttaneet
- Kielteisen päätöksen saaneet, maahan jääneet turvapaikanhakijat ("paperittomat")
- Romanit

*Ensisijaisesti kaikki ovat kuitenkin lapsia, nuoria,
vanhempia*

– yksilöitä, tavallisia ihmisiä.

Marginaaleista osaksi kokonaisuutta

- *Miksi maahanmuuttajataustaiset, monikulttuuriset ja moninaiset perheet huomioitava kaikessa kehittämistyössä?*
- *Miksi tarve yhteistyöskentelylle?*
- Tulevaisuuden näkymät: Voimistuva kv. muuttoliike (eri syyt), monikulttuuriset liitot, toisen polven maahanmuuttajat...
  - Suurin osa maahanmuuttajista on nuoria aikuisia → Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen tarve korostuu tässä ikäluokassa
- Sosiaaliseen ja etniseen eriytymiseen puututtava ajoissa, ennen ongelmien kasautumista
- Kysymys on yhteisistä asioista → Vastaa palveluiden kehittämisen tarpeisiin myös monien muiden asiakasryhmien näkökulmasta: Parannetaan palveluiden saavutettavuutta ja madalletaan kynnyksiä, avarretaan näkökulmia
- Lainsäädäntö

”Palvelupolun” kuvaaminen:

ennen palvelua: tarpeet ja toiveet

*palvelun aikana: minimikriteerit kontaktipisteissä, vastuut,
resurssit, verkostot*

palvelun jälkeen: verkostot, seuranta

Katvealueiden kattaminen

Osaamisen kehittäminen

Tiedottaminen ja konsultointi

Yhteistyötavat vanhempien kanssa

Vanhemmuuden tuki erityistilanteissa

Ennen
syntymää

0 - 6 v.

7 - 12 v.

13 - 16 v.

17 - (20 v.)

Lapen periaatteet

- Lapsen oikeudet ja lapsen etu
- Lapsi- ja perhelähtöisyys
- Voimavarojen vahvistaminen
- Perheiden monimuotoisuus

Läpileikkaavat teemat ja asiakokonaisuudet:

- **Monikulttuurisuus:** hyvin eriävät näkemykset vanhemmuudesta ja parisuhteista, lastensuojelun pelko ja sillä ”uhkailu”
- **Vaitiolovelvollisuus:** erityisesti erilaiset kulttuuritaustat tai muuten syntyneen epäluottamuksen näkökulmat
- **Tiedottaminen palveluista ja toiminnoista**
- **Digitaalisuus:** palvelut, sisällöt, toimintakulttuuri

Perhe kotoutumassa (Valtion kotouttamisohjelma)

- **Perheen** merkitys kotoutumisen edistymisessä on keskeinen. **Vanhempien**, erityisesti äitien, rooli koko perheen onnistuneessa kotoutumisessa on todettu useissa tutkimuksissa ja selvityksissä.

→ Kotouttamisessa keskeisellä sijalla on *tuki koko perheen toimivalle vuorovaikutukselle*.

- Vanhempien roolin tukeminen lastensa ensisijaisina kasvattajina
  - Vanhemmille tietoa ja neuvontaa perheille suunnatuista palveluista ja suomalaisen yhteiskunnan perheitä koskevasta lainsäädännöstä ja käytännöistä
  - Alle kouluikäisten kohdalla *neuvola* ja *varhaiskasvatus* tärkeitä toimintaympäristöjä
  - Kouluikäisten kohdalla korostuu *perusopetuksen* ja *oppilashuoltopalvelujen* osuus
- *Kuinka pitkälti yksistään näissä pystytään vastaamaan vanhemmuuden ja parisuhteen tuen tarpeisiin?*

Case "perhe"

Case-esimerkki

- Perheessä on äiti ja isä, joilla on yksi yhteinen lapsi, 4-vuotias poika. Lisäksi äidillä on edellisestä liitostaan 13-vuotias tyttö, jonka isä asuu muualla.
- Äiti on kotiäiti, joka on aloittanut myös uusia opintoja, ja isä tekee keikkaluonteisesti kolmivuorotyötä. Poika on päivähoitossa päiväkodissa ja tyttö yläkoulun seitsemännellä luokalla.
- Äiti on kokenut pojan syntymän jälkeen alakuloisuutta ja väsymystä, mutta varsinaista synnytyksenjälkeistä masennusta hänellä ei ole diagnosoitu. Pojan kasvaessa äiti on edelleen väsynyt ja kuvaa kärsivänsä keskittymisvaikeuksista. Isä vastaa yleensä pojan kuljetuksesta päiväkotiin ja takaisin. Äiti on joutunut luopumaan aiemmasta ammatistaan ja on aloittanut opintoja mahdollistaakseen itselleen tulevaisuudessa uuden ammatin. Isä yrittää opetella sopeutumaan satunnaisiin yövuoroihin, mutta hänelle on tullut univaikeuksia. Lääkäri on määrännyt hänelle nukauttamislääkettä. Vanhempien parisuhde on rakoillut ja äiti on muutaman kerran puhunut erostakin yhtenä vaihtoehtona.
- Poika on kasvanut ja kehittynyt normaalisti. Viime syksynä pojan päiväkotiryhmä vaihtui ja omahoitaja kertoi väsi keskustelussa siirtymätilanteiden vaikeuksista. Myös kotona vanhemmat ovat kokeneet arjen vaikeutuneen ja isällä on ollut usein vaikeuksia ehtiä ajoissa päiväkotiin ja töihin, koska poika viivyttelä eikä suostu peseytymään ja pukeutumaan. Joululoman jälkeen paluu arkeen tuntuu niin vaikealta, että isä päättää jutella tilanteesta pojan omahoitajan kanssa.
- Tytär harrastaa koulun liikuntakerhoa ja jalkapalloa niin, että hän on iltaisin usein poissa perheen luota. Äiti on huomannut tyttären olevan aiempaa väsyneempi ja kalpeampi. Koulun terveydenhoitaja on ollut huolissaan työntä painosta, joka näyttää laskeneen. Terveydenhoitajalla on ollut kuitenkin vaikeuksia tavoittaa perheen äitiä.

- **Millaista apua ja tukea arvelette perheen tarvitsevan? Mitä palveluja tarjoaisitte perheelle tällä perusteella?**
- **Mikä olisi toivottu lopputulos? Toteutuuko se nykyisellä palvelujärjestelmällä ja -tarjonnalla?**
- **Minkä pitäisi muuttua, miten ja kenen toimesta, jotta toivottuun tulokseen päästäisiin? Rakenteet?**

Palvelut ja toimintamallit – läpileikkaavat teemat

Tarpeet, toiveet	Tavoite asiakkaan näkökulmasta	Keskeiset kohtaamispisteet: vastuut, resurssit ja verkostot	Katvealueiden kattaminen; haasteet	Ratkaisut (mm. osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen)
Monikulttuurisuus - työryhmien tuotos 11.1.2018				

Tiedottaminen ja konsultointi:

Yhteistyötapojen kehittäminen vanhempien kanssa – lasten ja nuorten ääni:

Vanhemmuuden tuki erityistilanteissa:

Palvelut ja toimintamallit – läpileikkaavat teemat

Tarpeet, toiveet/ ongelma	Tavoite asiakkaan näkökulmasta	Keskeiset kohtaamispisteet: vastuut, resurssit ja verkostot	Katvealueiden kattaminen; haasteet	Ratkaisut (mm. osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen)
Monikulttuurisuus LUONNOS/ESIMERKKI, jo aiemmin koottua				
Yhteinen kieli puuttuu (englanti ei aina riitä)	Keskeiset palvelut on saatavissa asiakkaan ymmärtämällä kielellä.	Kaikki julkiset palvelut. - Ammatillaisen vastuut näkyväksi. - Tulkin käytön resursointi (mm. työaika).	- Tulkkipalveluita ei saatavissa kaikkialla tai tarvittavilla kielillä. - Tulkkien ammattitaito. - Kommunikointi hankalaa useissa arkisissa tilanteissa (esim. koulun ja varhaiskasvatuksen nettiasiointi)	- Toimivat tulkkipalvelut - Työntekijät osaavat hyödyntää tulkkia - Ymmärrys tulee varmistetuksi - Kirjallisen materiaalin tuottaminen: lomakkeet, esitteet jne. - Sähköiset palvelut - jne.
Vaitiolovelvollisuuden toteutuminen	Asiakas voi luottaa siihen, että hänen asiansa pysyy luottamuksellisena.		Erityisesti pienet maahanmuuttajayhteisöt/kieliryhmät , epäluottamus (molemminpuolinen)	
(perhe)kulttuurin huomioiminen				
Heikko palvelujärjestelmän tuntemus; asiakas ei tiedä olemassa olevista palveluista ja tukimahdollisuuksista	Asiakas tietää olemassa olevista tukimuodoista ja palveluista	Neuvola, varhaiskasvatus, oppilashuolto, maahanmuuttajatyön koordinaattori?	- Viranomaiset ja järjestöt eivät tiedä toistensa palveluista	
Monikulttuuristen ja kotoutuvien perheiden perhedynamiikan tuntemus – tuen tarpeiden kysyminen ja tunnistaminen	Perheen sisäinen vuorovaikutus vahvistuu/ palvelut tukevat eivätkä hajota perhedynamiikkaa	Kaikki palvelut	- Miehet ja/tai kantasuomalainen puoliso usein dominoivia vastaanottotilanteessa - Asioiminen keltä osaavan puolison kanssa /kautta on helppoa	- Molempia vanhempia/ asianosaisia kuultava ymmärtämällä kielellä, ei keskustella kumppanin kautta. Tarvittaessa tulkki. - Myös isät huomioitava!
Viranomaisten ja järjestöjen/srk:n yhteistyön puutteet				

Tiedottaminen ja konsultointi:
Yhteistyötapojen kehittäminen vanhempien kanssa – lasten ja nuorten ääni:
Vanhemmuuden tuki erityistilanteissa:

Palvelut ja toimintamallit – läpileikkaavat teemat

Tarpeet, toiveet/ ongelma	Tavoite asiakkaan näkökulmasta	Keskeiset kohtaamispisteet: vastuut, resurssit ja verkostot	Katvealueiden kattaminen; haasteet	Ratkaisut (mm. osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen)
Monikulttuurisuus LUONNOS/ESIMERKKI, jo aiemmin koottua				
Tukiverkostojen puute/ vähyyys				
Kulttuurien törmäykset (sekä perheen sisä- että ulkopuolella)			<ul style="list-style-type: none"> - Perheenjäsenten käytettävissä olevien resurssien epätasapaino - Erityisen haasteellinen tilanne teini-ikäisten perheissä 	<ul style="list-style-type: none"> - Asenneilmasto - Samantahtisen kotoutumisen tukeminen - Perhedynamiikan huomioiminen palveluissa
Traumataustaiset perheet				
Turvapaikanhakijaperheet		Vastaanottokeskukset, neuvolat, koulut, lastensuojelu	- Oikeudet (vanhemmuuden) palveluihin rajatut	- Järjestöjen ja seurakuntien työkenttää tiivistettävä
Puutteet vanhempien tiedollisissa resursseissa koskien yhteiskunnan toimintaa ja siinä toimimista	Vanhemmilla on tiedollisia ja taidollisia resursseja toimia vanhempina	Koulu, varhaiskasvatus, järjestöt ja seurakunnat		- Vanhemmat saavat tietoa mm. koulujärjestelmän toiminnasta, psykoedukaatio
Avioliiton vuoksi muuttaneet jäävät helposti järjestelmän ulkopuolelle				
Arjen pyörittäminen (ml. Paperiasiat, uudessa arjessa selviytyminen) vie voimavarat ja syö jaksamista	Vanhemmilla on mahdollisuus keskittyä vanhemmuuteen	Kohtaamispaikat (ohjaus omakieliseen neuvontaan, lomakkeiden täytössä avustaminen)		Omakielisen neuvonnan kehittäminen

Tiedottaminen ja konsultointi:

Yhteistyötapojen kehittäminen vanhempien kanssa – lasten ja nuorten ääni:

Vanhemmuuden tuki erityistilanteissa:

Palvelut ja toimintamallit ikäkausittain kuvattuna

Tarpeet, toiveet	Tavoite asiakkaan näkökulmasta	Keskeiset kohtaamispisteet: Vastuut, resurssit ja verkostot	Katvealueiden kattaminen; tavoite	Ratkaisut (mm. Osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen)

Tiedottaminen ja konsultointi:

Yhteistyötapojen kehittäminen vanhempien kanssa – lasten ja nuorten ääni:

Vanhemmuuden tuki erityistilanteissa:

Yhteinen jatko, tavoitteet piloteissa

YHTEISET TAVOITTEET PEKE-PILOTEISSA

- Vahvistaa ymmärrystä vanhemmuuden ja parisuhteen tukemisen tärkeydestä perheen kotoutumisen tukena.
- Vahvistaa tuen ja palveluiden saavutettavuutta moninaisten perheiden keskuudessa, perhedynamiikka huomioiden. Taulukot osana pilotointityötä.
- Vahvistaa julkisen sektorin, järjestöjen ja seurakuntien välistä dialogia ja verkostomaista yhteistyötä
  - Paikalliset tarpeet yhteistyön kehittämiseksi, toimien yhteensovittaminen → yhteistyömallin (rakenne, toiminta) kehittäminen
  - Vapaaehtoistyön koordinaatio
  - Kotoutumistarjotintyöpajat?
  - Järjestöistä voimaa kotoutumiseen –hankkeen verkkopalvelun hyödyntäminen (hakukone, kotoutumisentukena.fi, kevät 2018)?
- Koulutustarpeisiin vastaaminen

TYÖRYHMIEN YHTEINEN JATKO

- Työryhmien työskentely sovitetaan toisiaan tukevaksi.
- Monikulttuurisuus- ja maahanmuuttajapalvelut osaksi koulutuksia ja muuta sisältöä
- Maahanmuuttaja- ja monikulttuuripalveluiden kehittäminen kytketään vanhemmuuden ja parisuhteen tuen kautta keskeiseksi osaksi pilotteja.
→ Mitä huomioida, kun kehität vanhemmuuden ja parisuhteen tuen palveluita (+ eropalvelut)

Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen
perusta:

*kohtaa, uskalla kysyä,
kuuntele kiireettä,
syylistämättä, taustoista
riippumatta.*

- Pirkanmaan vanhemmuuden ja parisuhteen tuen
työryhmä -

*”...lapsen tulisi
persoonallisuutensa
täysipainoisen ja
sopusointuisen
kehityksen vuoksi kasvaa
perheessä onnellisuuden,
rakkauden ja ymmärtämyksen
ilmapiirissä.”*

- YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, otettu käyttöön
Suomessa vuonna 1991 -